

Rezultati istraživanja o elektroničkom zlostavljanju

Martina Tomić Latinac

4. susret Mreže škola bez nasilja
Zagreb, 11. – 12. studenoga 2010.

unite for
children

unicef

Rezultati dosadašnjih istraživanja iz svijeta

- **Elektroničko zlostavljanje sve prisutnije (elektronički mediji sve prisutniji)**

SAD:

- 70% djece u dobi od 4-6 godina, 91% djece u dobi od 10 – 15 godina, praktički svi iza 16. godine koriste računalo
- 84% djece u dobi od 10-14 ima vlastiti mobitel

VELIKA BRITANIJA:

- 69% djece mlađe od 14 godina redovito koristi računalo i Internet (pristup internetu ima kod kuće i u školi)
- 75% njih ima vlastiti mobitel

IZLOŽENOST ELEKTRONIČKOM ZLOSTAVLJANJU:

- 75 – 80% djece između 10-14 godine bilo izloženo nekom obliku elektroničkog nasilja (*Shariff, 2008*).
- 12% djece u dobi od 10 – 17 godina u elektroničkoj komunikaciji bilo agresivno prema nekome (*Ybarra i Mitchell, 2004*).

Istraživanje *EU Kids Online*

- Slučajni stratificirani uzorak na 23.420 djece i njihovih roditelja
- Dob djece 9 – 16
- 25 europskih zemalja
- Proljeće/ljeto 2010

Područja:

- pornografija
- vršnjačko zlostavljanje
- primanje nepoželjnih poruka sa seksualnim sadržajem
- upoznavanje *online* prijatelja

Rezultati dostupni na: www.eukidsonline.net

Osnovni nalazi

- 12% mladih euroljana u dobi od 9-16 godina kaže da su na internetu bili izloženi nekom događaju ili sadržaju koji ih je uznemirio.
- 39% djece se suočilo sa više od 2 rizika.
- Najčešći rizik – upoznavanje *online* prijatelja.
- Međutim, neprimjerene i ružne poruke ili komentari od strane vršnjaka upućeni djetetu putem interneta nije najčešći rizik ali će najviše uzrujati dijete!
- Velike razlike između iskustva i stavova roditelja i djece
- 5% djece je izloženo ozbiljnom elektroničkom zlostavljanju od strane svojih vršnjaka.
- 3% djece na taj način zlostavlja svoje vršnjake
- Djeca sve mlađa na internetu (prvenstveno različite i korisne namjere)
- 57% djece ima profil na socijalnim stranicama, njih 29% javni

**Djeca u Hrvatskoj ne zaostaju za
svojim vršnjacima u svijetu!**

Metodologija

Korišten mjerni instrument:

Upitnik o utjecaju suvremene tehnologije na svakodnevni život djece i odraslih

Sastoji se od mjernih baterija:

- *Dvije unidimenzionalne skale po načelima Edwardsa i Kilpatricka:*
    - *Skala stavova (učitelja, roditelja i učenika) o prednostima i opasnostima prilikom korištenja suvremenih tehnologija (autorice Jelić, M. i Kamenov, Ž.)*
    - *Skala stavova učitelja i roditelja o dječjem korištenju interneta (autorice Jelić, M. i Kamenov, Ž.)*
  - *Upitnik o utjecaju suvremenih tehnologija na život djece i odraslih – korištenje interneta i mobitela, izloženost elektroničkom zlostavljanju, sudjelovanje odraslih u virtualnom životu djece (autorice Tomić Latinac, M., Ćosić, I., Pregrad, J.)*
- Podaci prikupljeni u razdoblju od siječnja do travnja 2010.

Uzorak

- **5.303 učenika/ice** u dobi od 10 – 15 godina (učenici od 5. do 8. razreda OŠ)
  - ✓ 48,89% djevojčica
  - ✓ 51,11% dječaka
- **2.594 roditelja**
  - ✓ 73,74% majki
  - ✓ 26,26% očeva
- **801 učitelj/ica**

iz 23 osnovne škole

(koje su uspješno završile osnovni program i uključile se u “Prekini lanac!”)

Struktura ispitanika (roditelja) obzirom na dob i obrazovanje

Dob ispitanika (roditelja)	Obrazovanje roditelja					
	Osnovna škola		Srednja škola		Viša škola/Fakultet/Magisterij/Doktorat	
	N =	%	N =	%	N =	%
do 30 godina	16	0,64 %	51	2,05 %	3	0,12 %
od 31 do 40 godina	199	8,00 %	881	35,44 %	266	10,70 %
od 41 do 50 godina	120	4,83 %	531	21,36 %	321	12,91 %
od 51 do 60 godina	19	0,76 %	35	1,41 %	34	1,37 %
60 i više godina	2	0,08 %	5	0,20 %	3	0,12 %
Ukupno	356	14,32 %	1.503	60,46 %	627	25,22 %

Struktura ispitanika učitelja obzirom na dob i spol

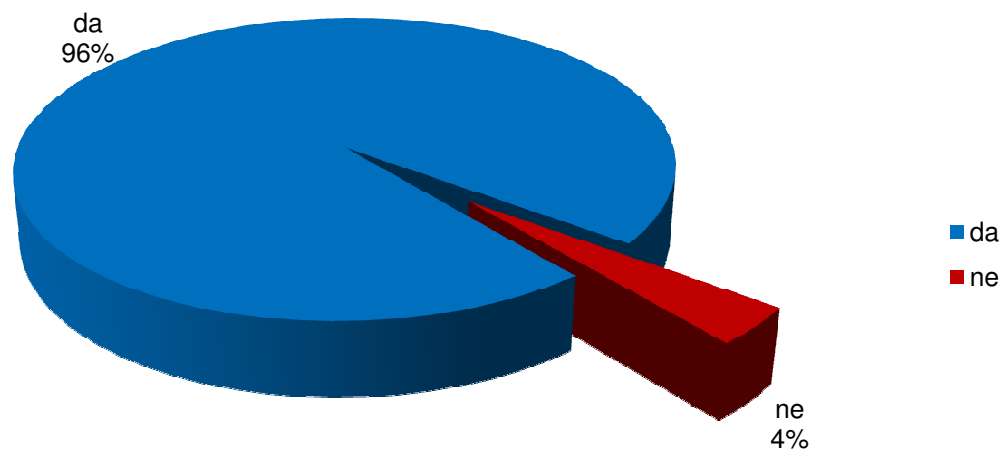
Dob ispitanika (učitelja)	N =	Ž	M
do 30 godina	151	123	28
od 31 do 40 godina	231	195	36
od 41 do 50 godina	195	174	21
od 51 do 60 godina	138	115	23
61 i više godina	44	32	12
Ukupno	759	639	120
Postotak ispitanika prema spolu:		84,19 %	15,81 %

Popis škola koje su sudjelovale u istraživanju:

1. Češka OŠ J. A. Komenskog, Daruvar
2. I. OŠ čakovec, Čakovec
3. II. OŠ Bjelovar
4. OŠ Antuna Mihanovića, Osijek
5. OŠ Braća Radić, Koprivnica
6. OŠ Dragalić, Dragalić
7. OŠ Đuro Ester, Koprivnica
8. OŠ Eugena Kumičića, Slatina
9. OŠ Gornji Mihaljevec, Gornji Mihaljevec
10. OŠ Hinka Juhna, Podgorač
11. OŠ Kostrena, Kostrena
12. OŠ Kozala, Rijeka
13. OŠ Marjan, Split
14. OŠ Mate Lovraka, Vladislavci
15. OŠ Nedelišće, Nedelišće
16. OŠ Stjepana Radića, Brestovec Orehovički
17. OŠ Sveta Ana, Osijek
18. OŠ Šime Budinića, Zadar
19. OŠ Štrigova, Štrigova
20. OŠ Trsat, Rijeka
21. OŠ Vladimir Nazor, Križevci
22. OŠ Vladimira Becića, Osijek
23. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar

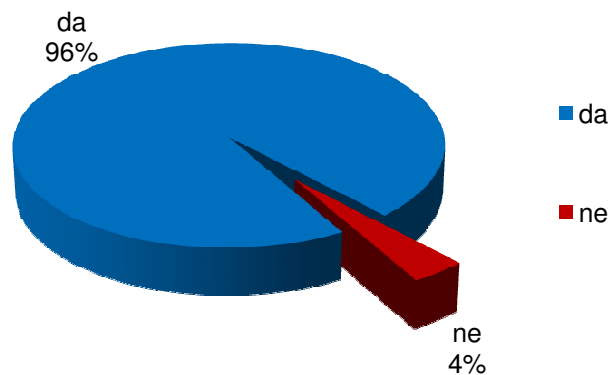
Korištenje suvremenih tehnologija kod djece

Imaš li mobitel?

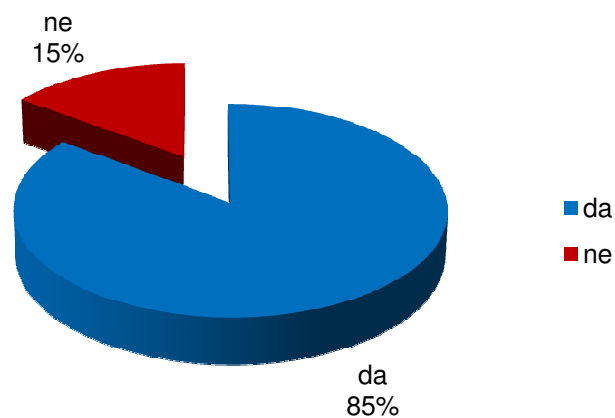

Korištenje suvremenih tehnologija kod djece

Imaš li računalo kod kuće?

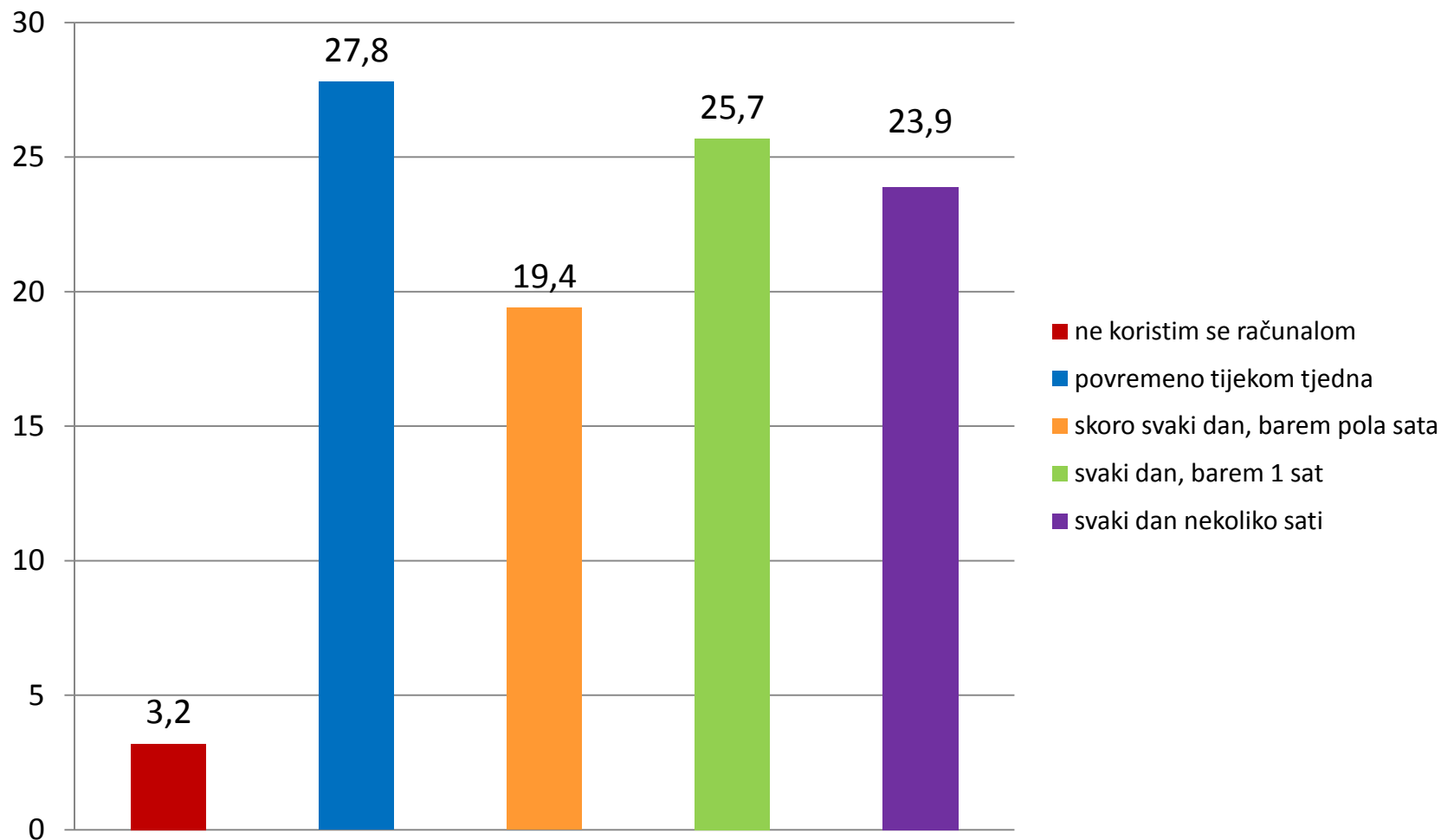

Imaš li pristup internetu kod kuće?

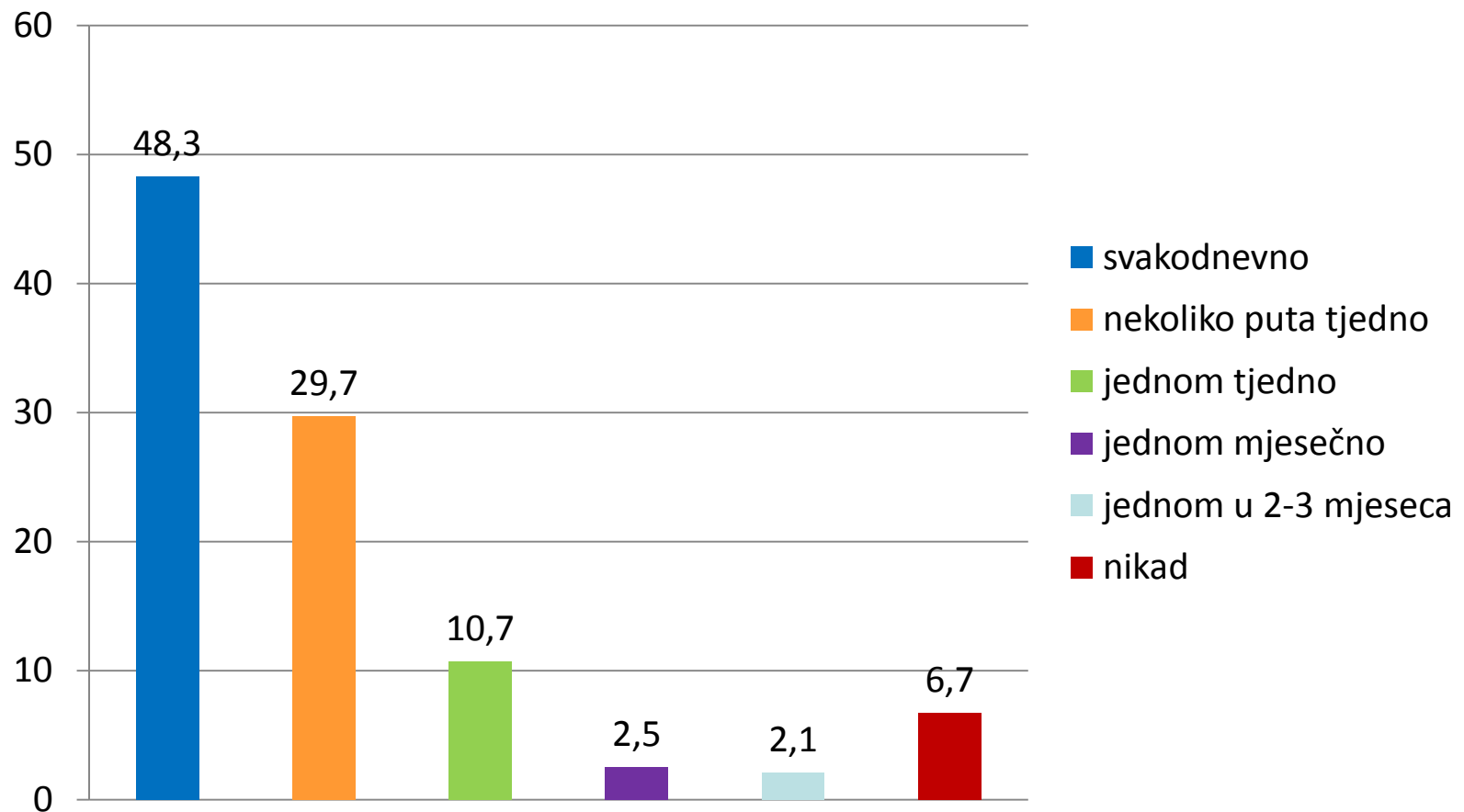
Korištenje suvremenih tehnologija kod djece

Koliko se prosječno koristi računalom?

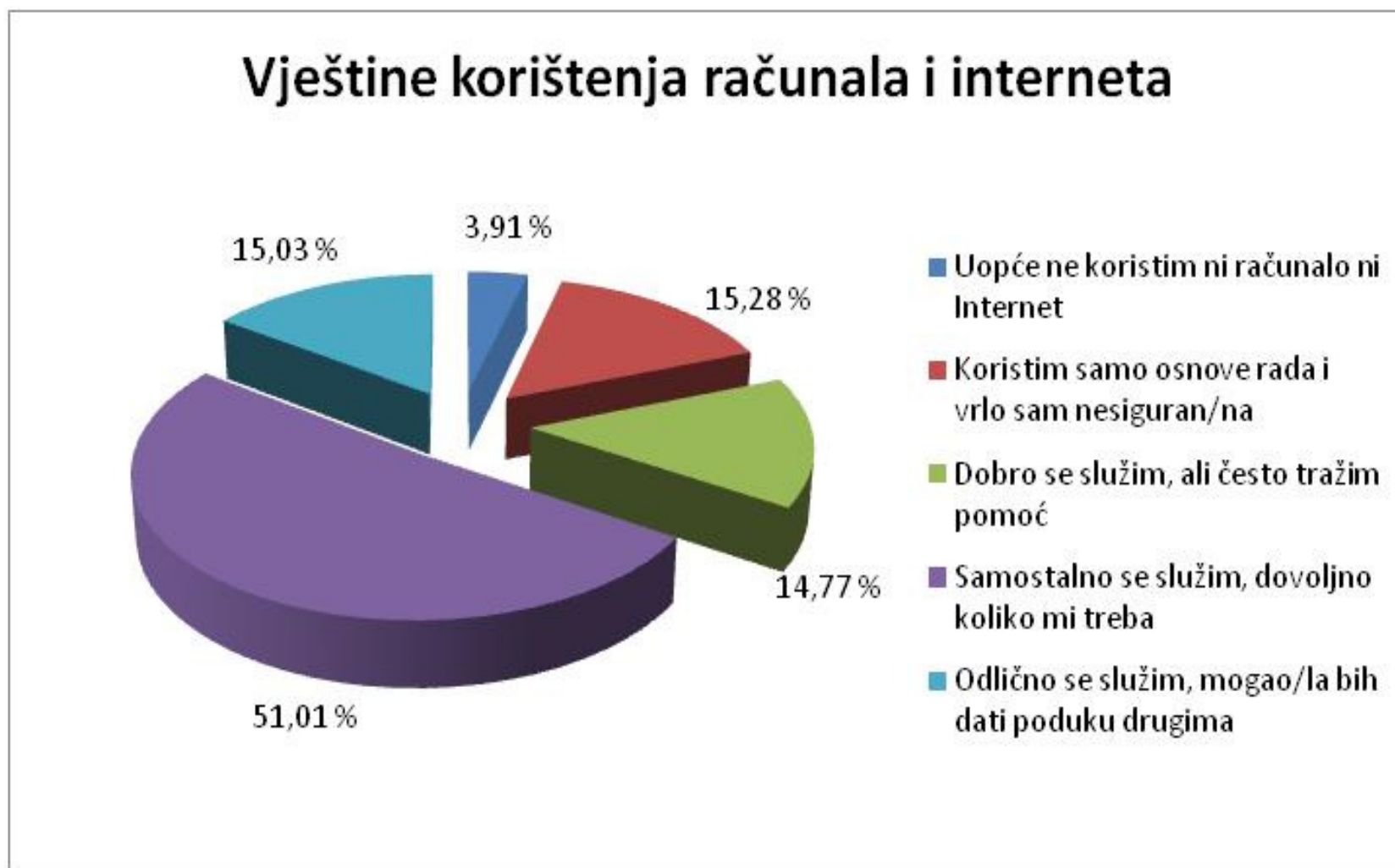

Korištenje suvremenih tehnologija kod djece

Koliko često se koristiš internetom?

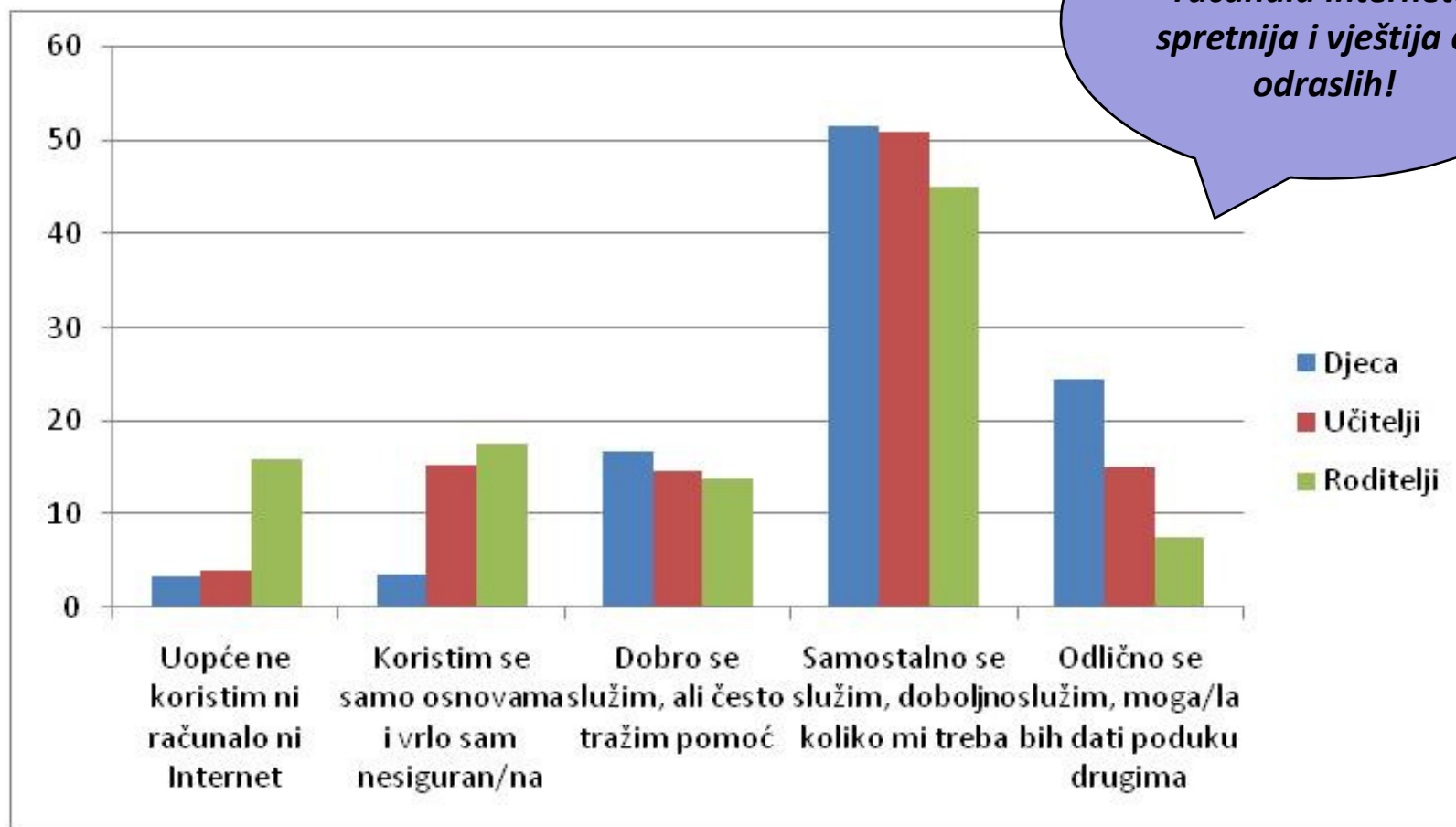

Korištenje suvremenih tehnologija kod odraslih

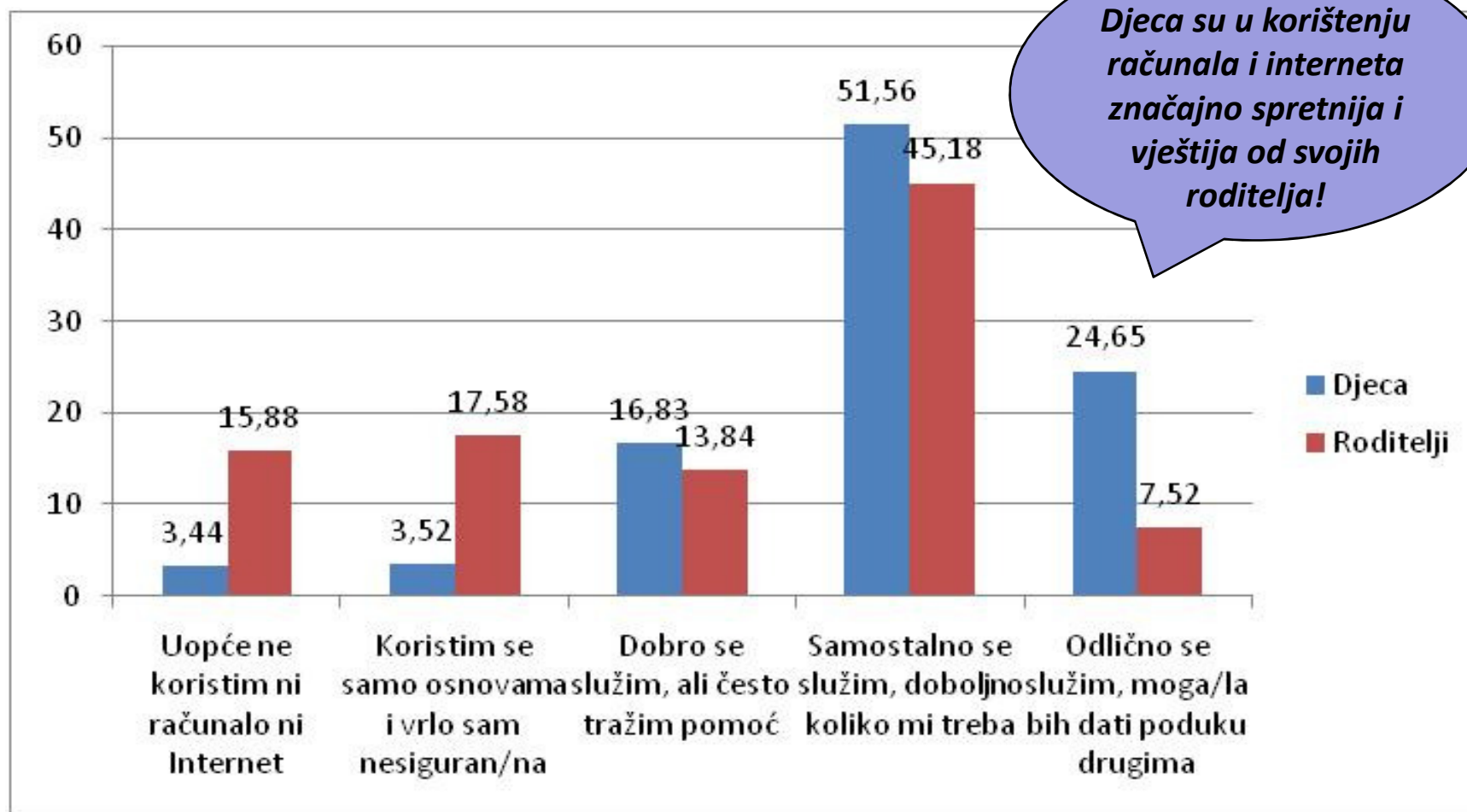
Usporedba vještina korištenje suvremenih tehnologija kod djece i odraslih

Djeca su u korištenju računala interneta spretnija i vještija od odraslih!

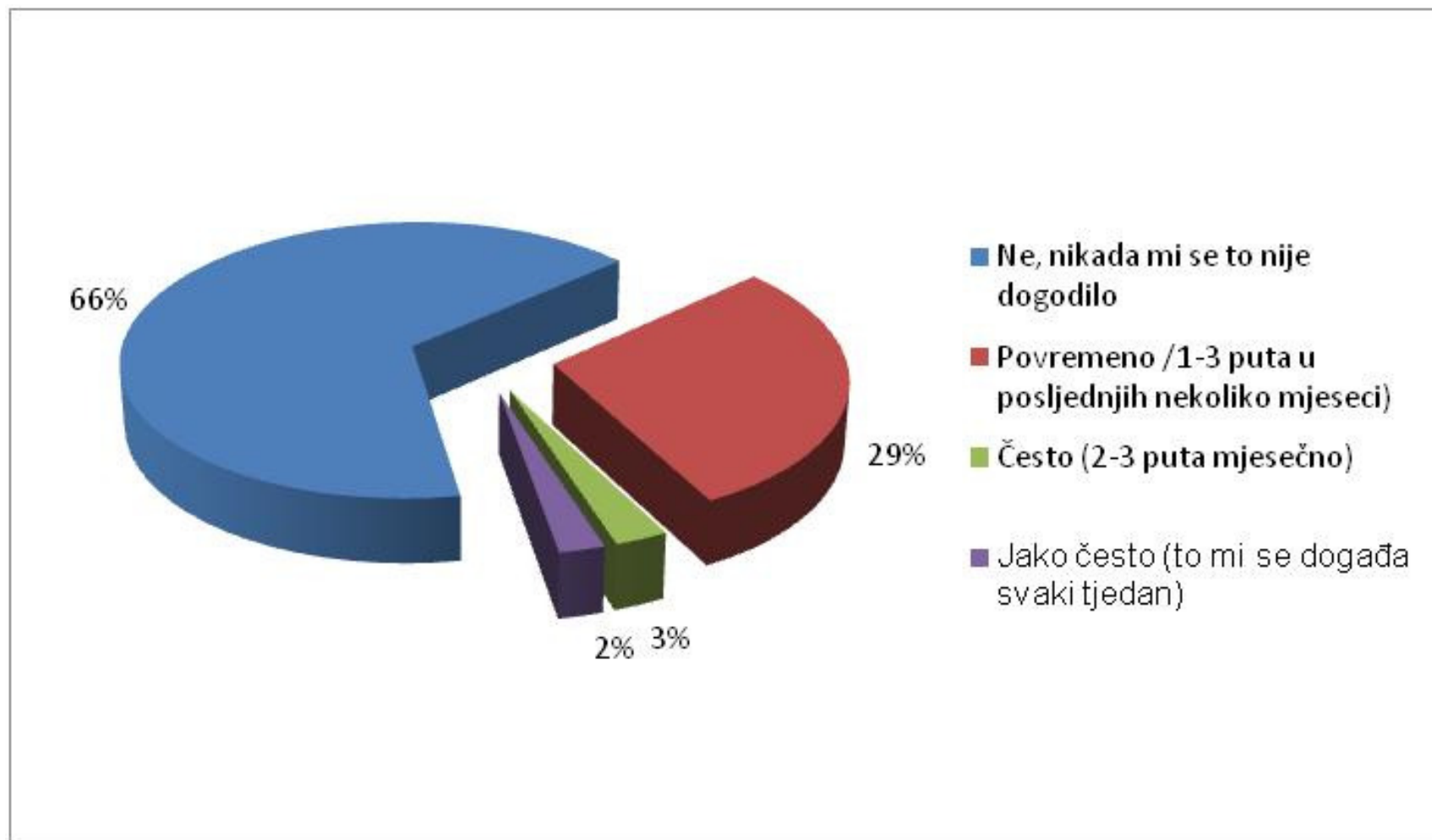

Usporedba vještina korištenje suvremenih tehnologija kod djece i roditelja

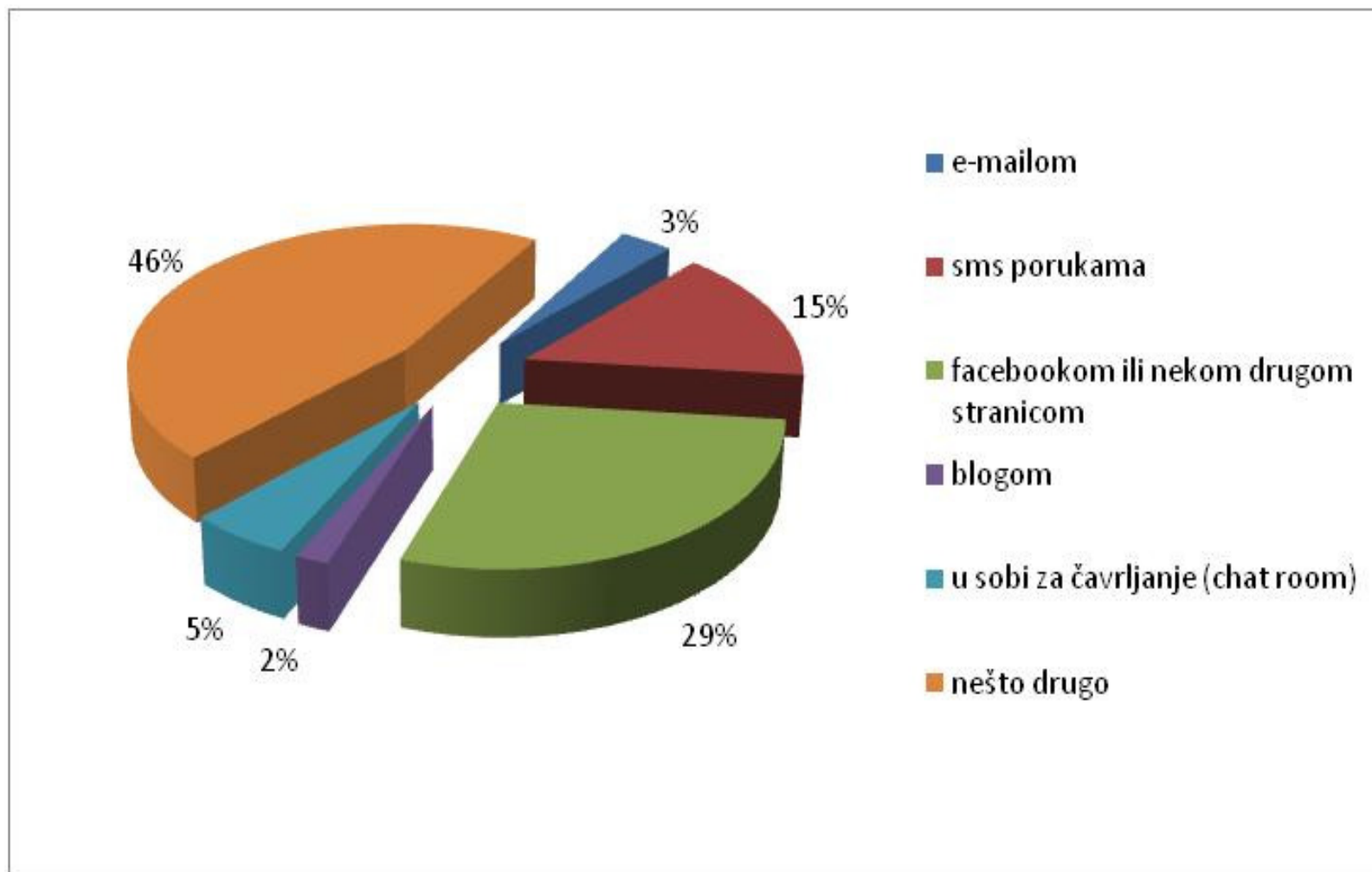

Djeca su u korištenju računala i interneta značajno spretnija i vještija od svojih roditelja!

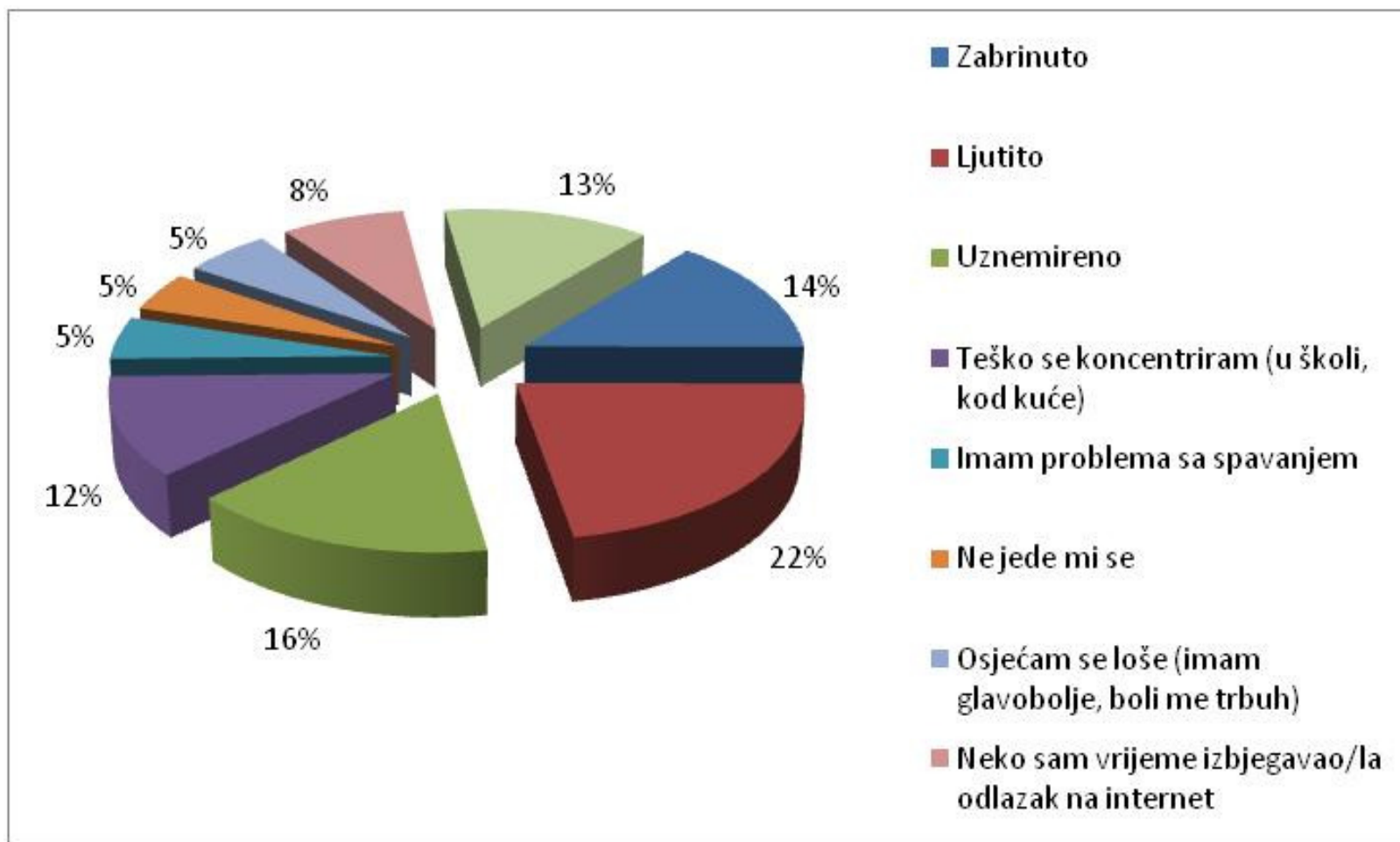
Izloženost elektroničkom nasilju/zlostavljanju

Izloženost elektroničkom nasilju/zlostavljanju

Reakcije djece na izloženost elektroničkom nasilju

Izloženost elektroničkom nasilju/zlostavljanju

Prosječne reakcije na elektroničko nasilje

Zbog elektroničkog nasilja osjećam se...	Prosječna procjena	Standardna devijacija
Osjećam se zabrinuto	1,75	0,694
Osjećam se ljutito	1,99	0,766
Osjećam se uznemireno	1,82	0,751
Teško se koncentriram	1,60	0,767
Imam problema sa spavanjem	1,30	0,593
Ne jede mi se	1,27	0,569
Osjećam se loše (glavobolje, trbobođe)	1,36	0,630
Neko sam vrijeme izbjegavao/la internet	1,40	0,668
Ne želim ići u školu	1,47	0,766

Razlike u reagiranju – značajnost efekta spola na nezavisne varijable

Zavisna varijabla	F	Razina značajnosti
ne bih ucinio/la nista	38,96	,000
vise ne bih isao/la na int.	52,55	,000
uzvratio/la bih jednako	48,12	,000
rekao/la bih prijatelju/ici	280,00	,000
rekao/la bih roditeljima	153,57	,000
rekao/la bih ucitelju/razredniku	54,88	,000
rekao/la bih bratu/sestri	33,46	,000
smijao/la bih se tome	160,28	,000
ne bih vise posjecivao/la tu stranicu, blokirao/la bih osobu koja me vrijedja	107,95	,000
pokazao/la bih to nekoj odrasloj osobi	133,75	,000
sluzbeno bih prijavio/la	2,12	,146

Stavovi djece prema elektroničkom nasilju

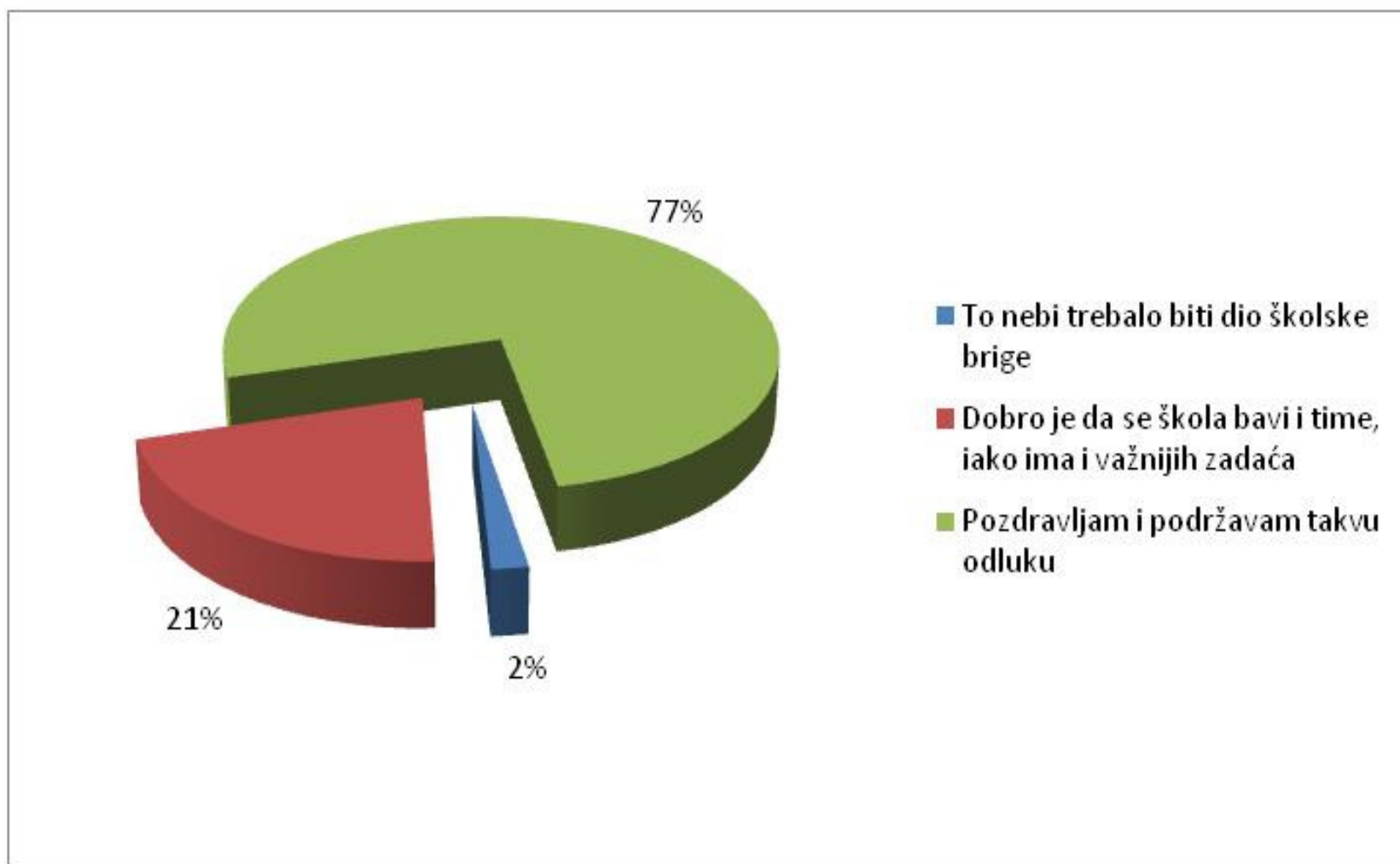
- Nasilje putem interneta i mobitela puno je ozbiljnije od nasilja u stvarnome životu smatra **22,9%** djece
- Žrtve elektroničkog nasilja to postaju bez nekog posebnog razloga smatra **49,7%** djece
- Ako bi čuo/la za nekakav slučaj elektroničkog nasilja u školi, pokušao/la bih nešto učiniti i to zaustaviti smatra **41,1%** djece.
- **10,8% djece ne bi ništa poduzelo**
- **Zabavno je anonimno slati nekome uznemirujuće poruke** misli **23,8%** djece.
- **Ako nekoga zlostavljaš putem interneta , lakše se izvučeš jer nitko ne zna tvoj pravi identitet** smatra **57,9%** djece.

Sudjelovanje roditelja u virtualnom životu djece

RODITELJI <i>da/uvijek</i>	DJECA <i>da/uvijek</i>	TVRDNJA	DJECA <i>ne/nikad</i>	RODITELJI <i>ne/nikad</i>
17%	35,4%	Kod kuće na računalu postoje filtri i posebni programi za nadzor i/ili kontrolu sadržaja	58,4%	55%
65,7%	28,3%	Razgovaramo s djetetom o mogućim opasnostima na internetu	24,9%	5%
62,56%	31,4	S djetetom su dogovorena pravila korištenja interneta i posljedice njihovih kršenja	25,7%	5,4%
51%	27,3%	Djetetu je ograničeno je vrijeme korištenja interneta	44,7%	10%
54,7%	27,3%	S djetetom su dogovorena pravila oko upoznavanja internetskih prijatelja	30,5%	14,5%

Stav roditelja o uključivanju škole u program “Prekini lanac!”

Reagiranje učitelja u situacijama elektroničkog nasilja

4 situacije:

- a) Ako se učenik/ica požali da je netko o njemu/njoj napisao ružan i neprimjeren blog na internetu
- b) Ako se učenik/ica požali da prima SMS poruke naglašenog ljubavnog i seksualnog sadržaja koje ne želi
- c) Ako učitelj/ica dozna da je netko od učenika/ica škole napravio/la grupu na kojoj se komentiraju grudi učenica te poimence rangiraju po nekim osobinama
- d) Ako učitelj/ica dozna da je učenik/ica škole objavio/la agresivan sadržaj na internetu u kojem najavljuje da će povrijediti sebe ili drugoga

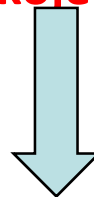
U situacijama elektroničkog nasilja skoro petina učitelja ne bi učinila ništa!

Jer smatraju da to nije njihov posao kao djelatnika/ice škole!

ili

Smatraju da djeca pod nadimcima i na internetu svašta pišu i tome ne treba pridavati posebnu važnost!

Primjer: nepoželjnih SMS poruka s naglašenim ljubavnim i seksualnim sadržajem koje dijete ne želi

46,7% učitelja bi dalo pogrešan savjet

(“da dijete izbriše sve dosadašnje poruke, a buduće poruke ignorira i odmah obriše”)

Reagiranje učitelja u situacijama elektroničkog nasilja

Na reagiranje učitelja utječe

- Pozitivan stav prema suvremenim tehnologijama
- Vještine i učestalost korištenja računala i interneta

Većina učitelja bi se odmah posavjetovala s kolegom/icom ili stručnim suradnikom/icom!!

Umjesto zaključka

- ✓ Sveobuhvatni i vrlo opsežni rezultati
- ✓ Generator teza budućih istraživanja
- ✓ Dosad najveće ovakvo istraživanje provedeno u Hrvatskoj
- ✓ Nestrpljivo iščekujemo ispitivanje po završetku implementacije PL
... i prve rezultate vrednovanja projekta “Prekini lanac!”